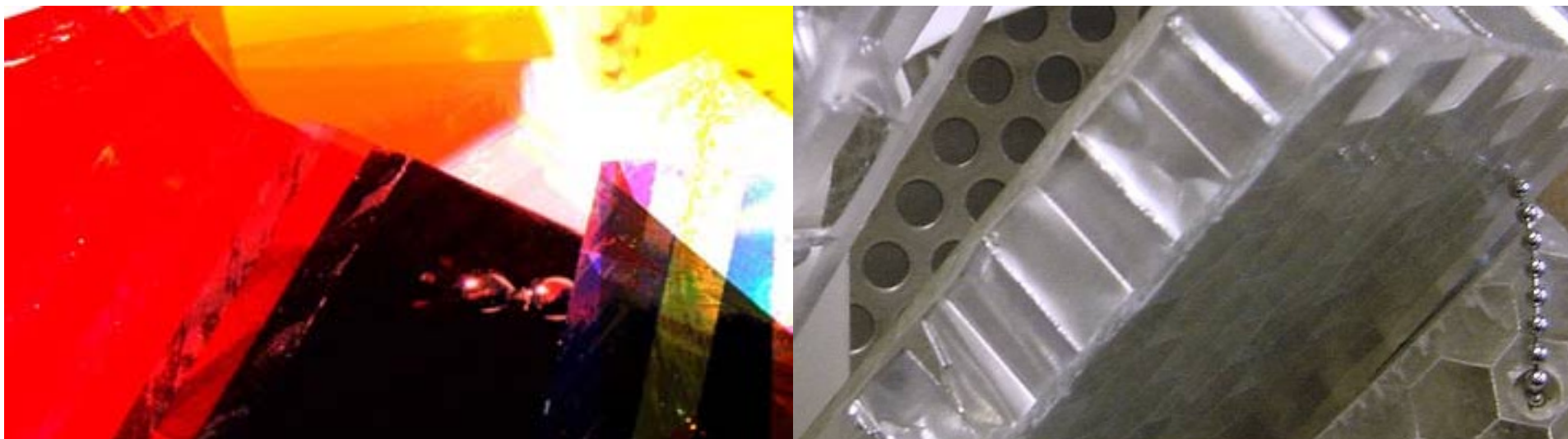

Materialbibliotek på Konstfack

Rapport Fas 2: Initiering och integrering

Av Lisa Martling Palmgren, Per Nordgren och Oliver Schmidt ©

KONSTNÄRLIGT
UTVECKLINGSARBETE

Materialbibliotek på Konstfack – Fas 2: Initiering och integrering

Rapport av KU – projekt 2004, Konstfack.

Av Lisa Martling Palmgren, Per Nordgren och Oliver Schmidt ©

www.konstfack.se

Föreliggande projektrapport är en fortsättning på projektets första del och dess redovisning i rapporten "Materialbibliotek på Konstfack – en förstudie 2003.

För tydlighetens skull kan en del upprepningar förekomma. T.ex. har vi återigen beskrivit de viktigaste av de tidiga studiebesöken i denna andra del.

I den första delen skissas på katalogens och databasens utseende. Detta har utvecklats avsevärt i denna senare del.

Innehåll

Fas 2 – initiering & integrering

Sid 5. Syfte

Sid 6. Mål

Sid 7. Kontakter

Sid 8. Kontakter | Referensgrupp

Sid 9. Kontakter | Interna kontakter

Sid 12. Kontakter | Externa kontakter

Sid 13. Kontakter | Studiebesök

Sid 16. Kontakter | Tidiga studiebesök

Sid 18. Kontakter | Internationell konferens

Sid 18. Kontakter | Externa ansökningar

Sid 18. Kontakter | Insamling av material

Sid 21. Databas

Sid 21. Databas | Bibliotekskataloger och databaser – bakgrund

Sid 22. Databas | Nya material – nya utmaningar

Sid 23. Databas | Förebilder och kontakter

Sid 24. Databas | Anpassning av presentationsformatet i katalogen

Sid 25. Databas | Interaktivitet

Sid 28. Databas | Katalogiseringsrutinen

Sid 29. Resultat

Sid 29. Resultat | Lokalisering

Sid 29. Resultat | Exponering

Sid 30. Resultat | Policy för märkning och montering

Sid 31. Resultat | Policy för urval

Sid 31. Resultat | Pedagogik

Sid 32. Resultat | Databas

Sid 32. Resultat | Organisation

Sid 33. Bilagor

Sid 34. Kommentarer

Sid 36. Litteraturlista

Materialbibliotek på Konstfack

Fas 2 – initiering & integrering

Syfte

Syftet med projektet har varit att undersöka förutsättningarna för att skapa och bygga upp ett materialbibliotek på Konstfack. Frågan var alltför omfattande för att direkt börja bygga upp en prototypsamling. Vi valde att göra en förstudie i form av en enkel invärldsorientering för att undersöka om det fanns intresse och engagemang inom Konstfack. Vi har även gjort en omvärldsorientering för att undersöka hur det ser ut på andra högskolor, institutioner och kommersiella alternativ i Sverige, Norden och världen... När väl förstudiens mål var uppfyllda låg det på Konstfacks ledning att avgöra om och hur en materialbiblioteksprototyp skulle kunna byggas upp. Detta kom till stånd i och med att anslag beviljades till projektets andra del, Fas 2 Initiering och integrering. Då fick vi möjligheten att omsätta kunskaperna från förstudien och hitta praktiska och konkreta tillämpningar och forma materialbibliotekets roll inom skolan. Frågor inför den andra fasen var: Hur ska samlingen förvaras och exponeras på Konstfack/Telefonplan? Hur bör en materialdatabas med våra behov vara uppbyggd? Hur integrerar vi materialen i bibliotekskatalogen? Hur utvecklar man pedagogiken kring materialsamlingen? Hur ser intresset för samarbete ut? Hur samarbetsvilliga är företagen egentligen?

Man kan sammanfatta på följande vis:

Syftet med ett materialbibliotek är att göra materialprover fysiskt och digitalt tillgängliga genom en samling, som är katalogiserad och digitalt avbildad.

Samlingen ska vara en Informations- och inspirationsresurs för studenter och lärare på Konstfack och en mötesplats för utbildning, forskning och yrkesliv.

Ett materialbibliotek är ett verktyg som hjälper den kreativa processen och får olika tankesätt att mötas.

Materialbibliotekets placering i biblioteket

Mål

Målet för KU-projektet är att presentera en konkret och realiserbar plan för hur ett materialbibliotek skulle kunna byggas upp och drivas i Konstfacks nya lokaler.

Målsättningen för ett materialbibliotek är att skapa ett centrum där nya material och innovativa materiallösningar, samt kunskap om dem, finns samlade och tillgängliga fysiskt och digitalt. Samlingen skall vara ett stöd och en resurs för undervisning, forskning och utveckling på Konstfack, samt ett forum för att stärka möjligheterna för gränsöverskridande samarbete, kommunikation och experimentlusta internt och externt.

Begreppet materialbibliotek

Vad är ett materialbibliotek? En samling bestående av materialprover: egentligen inte ett bibliotek, utan snarare just en *samling*. Eftersom tanken är samla, klassificera, katalogisera, digitalisera och göra materialprover tillgängliga som i ett bibliotek, har vi valt den benämningen.

De konkreta proverna är, liksom text och bild, en informationsresurs, och utgör ett komplement till bibliotekets traditionella media.

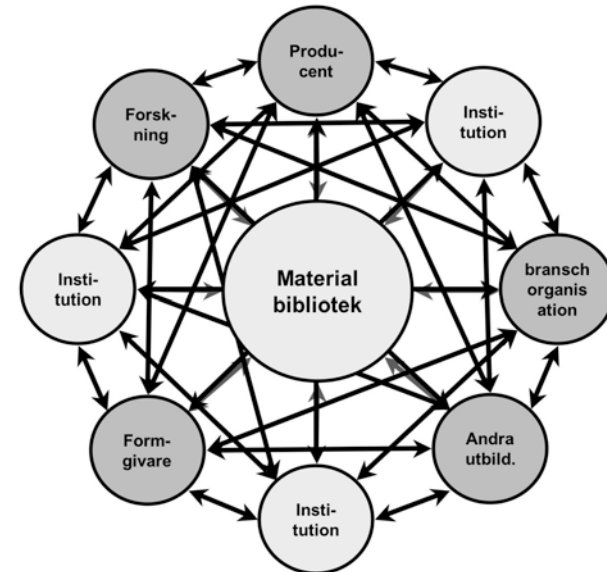
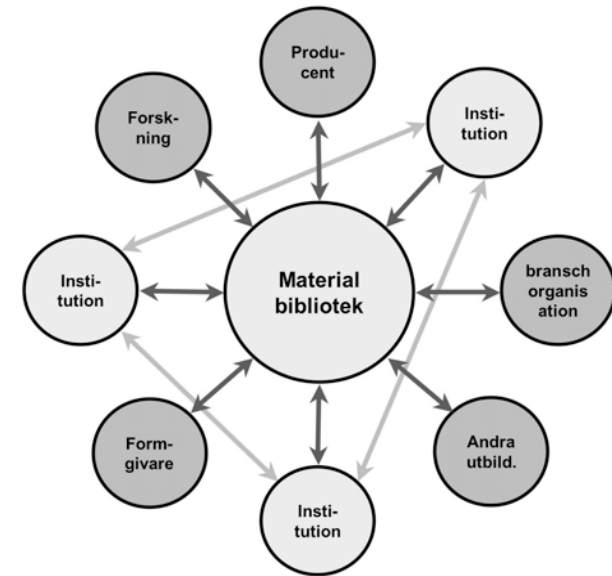
I Frankrike har vi stött på benämningen *materialotek* (*materioteque*), vilket rent språkligt kanske är mer korrekt än *materialbibliotek*, men kan kännas lite krystat. De samlingar vi haft kontakt med i England, Finland och Italien har alla kallats materialbibliotek.

Biblioteket på Central St. Martin's i London

Kontakter

Under projektåren 2003–2004 har vi skapat kontakter både inom och utanför skolan. Den övre bilden till höger beskriver grafiskt inom vilka områden vi etablerat kontakter och vår position just nu. Den undre bilden till höger beskriver de nya kontaktytor som håller på att etableras med hjälp av materialbiblioteket. Man kan se Materialbiblioteket som metaforisk oljekanna som underhåller kontaktmaskineriet.

Kontakter | Referensgrupp

Vi har skapat en referensgrupp med både interna och externa kontakter, d.v.s. representanter både från Konstfack och yrkeslivet. Även studentrepresentanter kommer att kopplas till gruppen. Referensgruppens uppgift är att kommentera ett så varierat underlag som möjligt i olika frågeställningar. I början rör sig mer om frågor kring uppbyggnaden av materialbiblioteket, för att senare fokusera mer på innehållet och pedagogiken. Detta för att vi ska få ett så brett beslutsunderlag som möjligt i fråga om innehåll och exponering. Vi har haft möten där vi diskuterat placering i rummet, exponering, presentationssätt, pedagogik, katalogisering och klassifikation.

Referensgruppen har under 2004 bestått av:

Mats Aldén, inredningsarkitekt, Lektor i möbeldesign på institutionen för Inredningsarkitektur och Möbeldesign "Min tjänst på IA innebär att jag är ämnesansvarig i ämnet Möbeldesign. Jag undervisar i ämnet möbeldesign i olika kurser, där kännedom om material och materials möjligheter är en viktig faktor."

Magdalena Gram, Chef för avdelningen Arkiv, bibliotek och bild vid Nordiska museet. Hon har tidigare arbetat bl.a vid Konstbiblioteket och Kungl. Biblioteket, under senare år med frågor rörande samverkan mellan arkiv, bibliotek och museer.

Torbjörn Kvasbö, keramiker, professor på institutionen för Keramik och Glas.

Johan Larsson, industridesigner SID, ägare till industridesignföretaget Idesign i Stockholm. "Vi arbetar ofta med materialfrågor i våra uppdrag, det är en viktig faktor i design, ergonomi och inte minst i produktionsledet. En källa för oss är MaterialConnexion i New York och Milano där vi är medlemmar. Konstfacks ansats med ett materialbibliotek är spännande och viktigt som fordrar ett nätverk för att självgenerera löpande uppgradering. Varje materialprov är ett viktigt tillskott, och då som fysiska prov, bilder i all ära ." (www.idesign.se)

Mötet mellan olika parter kan mjukas upp och i mötet finns förutsättningar att skapa lösningar för pedagogik och kommunikation.

Ulrika Mårtensson, textilformgivare och arkitekt. Ulrika arbetar experimenterande i nya material, ofta i kombination med äldre hantverksteknik.

Thomas Nordström, konstnär och formgivare utbildad vid Keramik & Glas på Konstfack där han också undervisar som gästlärare i ämnet "Offentlig gestaltning."

"I utställningar och projekt för offentliga rummet har jag ett stort intresse av att undersöka nya material och nya tillämpningar. Jag ser en stor nytta med ett potentiellt materialbibliotek både för undervisning på Konstfack och projekt i världen utanför."
www.tno.nu

Helena Söderberg, prefekt på institutionen Ädellab/ Metallformgivning

Min grundtjänst är förlagd i allmänna metallverkstan som har till uppgift att utbilda och handleda skolans studenter i materialkunskap och bearbetningsmetoder i olika metaller.

Elisabet Yanagisawa Avén, textildesigner, lektor Textil på konstfack.

Kontakter | Interna kontakter

Under projektets gång har vi tagit kontakt med några av Konstfacks mer materialintensiva institutioner Ädellab/Metallformgivning, Inredningsarkitektur & möbeldesign, Industridesign, Keramik & Glas samt Textil. Vi har börjat ta fram en struktur för hur kunskaperna om materialen kan förvaltas och bli mer central inom Konstfack:

Materialråd

Vi har börjat forma ett *materialråd* genom att utse materialansvariga på de olika institutionerna. Materialansvarig är kontaktperson mellan institutionen och materialbiblioteket och den person som studenter och lärare kan kontakta med sina mer specialiserade frågor. Det är viktigt att kunskapen finns så nära källan som möjligt. Den materialansvarige kommer i fortsättningen också att vara länken mellan materialleverantörer och materialbiblioteket.

Ulrika Mårtensson. Reportage i DN Bostad, 2004-05-08.

Sommarkurs

Som ett led i att integrera kunskapen om materialbibliotek inom Konstfack anordnades en 3-poängs sommarkurs för studenter i juni 2004: "Materialbibliotek vad är det?" Kursen drevs i workshopform med studiebesök och föreläsningar. Syftet var att förmedla kunskap om materialbibliotek som företeelse och att starta en dialog kring materialbibliotek som en resurs inom skolan. Vi gjorde besök på Tom Tit i Södertälje och Teknorama på Tekniska museet i Stockholm för att jämföra hur man tolkar upplevelsebaserat lärande på olika sätt. Vi flätade in föreläsningar av experter på temat inom olika områden:

Ann-Christine Albertsson, professor vid KTH Fiber- och polymerteknologi, berättade om sina ämnen och hur hon förmedlar kunskapen inom sitt område.

Johan Larsvall, industridesigner som har använt ett av de kommersiella materialbiblioteken *MaterialConnexion* berättade om erfarenheterna det gav i hans verksamhet.

Ulrika Mårtensson, textildesigner som i sitt skapande ofta utgår från materialen och därigenom skaffat sig unika kunskaper.

Johan Lindström från branschorganisationen Svenskt aluminium, berättade hur man resonerar när man är mycket specialiserad och affärsdriven inom ett område.

Studenterna delades in i grupper. Varje grupp fick bygga en modell av den delen i biblioteket som kan tas i anspråk för ett materialbibliotek. I skalmodeller visualiserades sedan de olika förslagens rumsligheter. En del studenter valde att titta närmare på hur databasen kunde struktureras, andra mer i detalj på handhavandet.

Sommarkursen gav en bra möjlighet att få en dialog kring projektet. Vi fick många bra synpunkter och idéer som vi tagit till oss och som vi utvecklar vidare.

Studenter i arbete.

Johan Larsvall föreläser och visar material.

Workshop med studenter från Industridesign

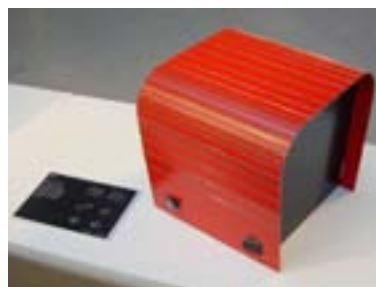
I december, under projektets slutskede, fungerade materialbiblioteket som en resurs i institutionen för industridesigns teknikblock. Teknikblocket syftar till att ge designstudenterna inblick i och förståelse för mekanik, hållfasthet, tillverkningsprocesser, miljöfrågor och materialkunskap. Genom kontakter med två av materialbibliotekets leverantörer ordnade vi material till en workshop. Syftet med workshopen var att ge studenterna en praktisk möjlighet att utforska några av de nya material som finns på marknaden idag. Det viktiga för oss var i det här fallet inte resultatet av workshopen utan processen med att utforska materialen.

Materialen var skivmaterialet Dibond® från Alcan levererad av R&D Spandex och VHB-tejp från 3M. Dibond är ett skivmaterial och en komposit som består av ett tjockare lager Polyetylenplast mellan två lager av aluminium. Dibond är lätt och starkt och används inom byggindustrin som fasadbeklädnad, i skyltar och till inredningsdetaljer. VHB-tejp är en dubbelhäftande tejp med mycket god vidhäftningsförmåga. VHB står för Very High Bond och tejperna används inom flyg, fordon och byggindustrin. Med tejpens får man ett isolerande skikt mellan olika material vilket innebär att man kan kombinera material med olika egenskaper där annars korrosion kan uppstå. Tack vare tejpens kan man helt plötsligt tänka i helt nya banor när det gäller att foga ihop saker. Man reducerar t. ex. monteringsstid och materialmängd och man får en tätning på köpet.

De 22 studenterna delades in i mindre grupper och fick en uppgift att lösa. De skulle göra en monteringsfärdig sittmöbel av modell pall och de fick bara använda Dibond och VHB-tejp. Varje grupp fick en 1,5x1,5 meter stor och 3mm tjock skiva Dibond® och en rulle VHB-tejp med tillbehör. De instruerades noggrant innan de skulle börja hur man kan bearbeta Dibond® och hur man använder VHB-tejp.

Workshopen blev ett lyckat försök eftersom alla inblandade parter fick ut något av den. Studenterna fick förståelse för och möjlighet att prova på hur det är att arbeta med ett nytt material och med en ny fästteknik. Materialleverantörerna fick möjlighet att se nya områden och angreppssätt för vad deras produkter kan användas till. Materialbiblioteket fick bekräftat att resursen är kontakt och kunskapsförmedlande.

Materialleverantörerna har varit mycket generösa – tack vare deras bidrag kunde workshopen genomföras!

Kontakter | Externa kontakter

Under projektåret har en mängd kontakter skapats. Producerande företag och branschorganisationer har varit mycket välvilligt inställda till att förmedla material och kontakter. Många har personligen kommit med sina provsortiment för att se hur vi har tänkt och för att samtala. Många är intresserade av att samarbeta och att sponsra projekt och workshops med material och föreläsningar. Branschorganisationerna är intresserade och vill gärna ställa upp på olika sätt och sammanhang. Vi har berättat om projektet för andra utbildningar och de har visat stort intresse av att samarbeta.

Exempel på högskolor och bildande resurser som ser möjligheter att samarbeta med oss:

Designprogrammet i Kalmar Designprogrammet i Gävle

Designprogrammet i Växjö

Designprogrammet i Eskilstuna

Designhögskolan i Umeå

Textilhögskolan i Borås

HDK vid Göteborgs universitet

KTH Maskinteknik, Design och produktframtagning

Mälardalens högskola, Idécentrum

UIAH:s bibliotek i Helsingfors, Finland

Kuopio designakademi, Finland

Formens Hus i Hällefors

Colourhouse AB, Göteborg

Textil och Läderlaboratoriet Stockholm AB

Vi har presenterat projektet för utomstående vid ett antal tillfällen, t ex:

- För Statsminister Göran Persson under invigningen av Konstfack/Tellus 2004-09-16
- Föredrag vid ARLIS Nordens (Art Libraries Society) årsmöte i Göteborg i juni 2004.
- Presentation för handledarutbildningen inom forskarskolan Swidrea i september 2004.

Statsministern ser möjligheter. Tillsammans med projektledarna under visningen av Konstfacks nya lokaler på Telefonplan. September 2004.

- Branschorganisationen Teknikföretagen i november 2004.
- Bibliotekspersonal vid UIAH (Konstindustriella högskolan i Helsingfors), Finland
- Vi har alltid mött ett mycket positivt gensvar och stort intresse för projektet när vi presenterat det.

Vi har dessutom haft kontakt med:

Magnus Areskoug, Teknikföretagen

Hans Tell, SVID

Hans Frisk, SVID

Claes Frössén, SVID

Anders Wikström, Idélab, Mälardalens högskola

Börje Pihlqvist, Svenska trä och möbelföretagen

Bibliotekscentrum i Sverige: vår biblioteksdatasleverantör

Postmuseum i Stockholm

Claes Boman, Transit-Konstfack

Vi har skrivit artiklar i bibliotekspress:

ArlisNordenInfo 2003:3/4

Kontakter | Studiebesök

Utbildningar

Under våren 2004 gjordes en kompletterande studieresa till Paris för att besöka två skolor med materialbibliotek: *ENSCI (Ecole Nationale Supérieure de Création Industrielle)* (www.ensci.com) även kallad *Les Ateliers* med inriktning på industriell design och *ENSAD (Ecole Nationale Supérieure des Arts Décoratifs)* (www.ensad.fr) närmast att likna Konstfack till sin uppbyggnad.

Les Ateliers har precis byggt ut sitt materialbibliotek till att omfatta 200m², då skolans ledning anser att det är en viktig resurs i verksamheten. Man startade som ett resurscentrum, Materiothèque, uppbyggt av specialiserade materiallärare. Numera har man ingen materialundervisning.

Veronique Boudier på Les Ateliers visar materialsamlingen.

Materialen är indelade efter användningsområde. Mängder av materialprover, främst i form av objekt, ligger i utdragbara lådor efter ett visst system.

ENSADs materialbibliotek är betydligt mindre. I ett pyttelitet rum har mängder av textilprover samlats på klädhängare. Man arbetar mycket med att göra studenterna medvetna om miljöaspekter vad gäller materialen. Samlingen hade inget samband med skolan bibliotek. Både på ENSCI och ENSAD spelar materialsamlingen en ganska passiv roll: den finns där, men man arbetar inte särskilt aktivt/pedagogiskt med den. Ingen av samlingarna finns ordnade eller sökbara via webben.

Detta lärde vi oss av dessa studiebesök: Vikten av att lärare och ledning är med i utvecklingen av samlingen. Vikten av att arbeta aktivt och pedagogiskt med samlingen. Vi fick bekräftat hur viktigt det är att samlingen är integrerad i det vanliga biblioteket!

Kommersiellt drivna materialbibliotek

I Paris finns också två mycket välorganiserade kommersiellt drivna samlingar, MatériO och Innovathèque. *MatériO* (www.materio.com) är ett privat materialbibliotek som vänder sig till formgivare, arkitekter och produktutvecklande företag. MatériO månar om att användaren skall lära sig hur man finner sitt material och har lagt stora resurser på presentationen i en utmärkt utställning och en väl utarbetad databas. Skillnaden mellan MatériO och MaterialConnexion är att de som driver MatériO inte tar betalt av dem som *levererar* material, utan bara av dem som vill använda samlingen för inspiration och i produktutveckling. Detta gör att man är friare att välja leverantör, ingen kan "köpa" sig in i samlingen. En annan skillnad gentemot MaterialConnexion vi upplevde är en öppnare och mer välkomnande attityd.

Innovathèque (www.innovathequectba.com) drivs av franska motsvarigheten till svenska trä- och möbelbranschen samt en mer marknadsförande, statligt finansierad variant av denna, CTBA (Centre Technique du Bois et de l'Ameublement) samt VIA (Valorisation de l'Innovation dans l'Ameublement). Innovathèques materialsamling exponeras delvis i olika temautställningar, och de har en mycket välstrukturerad databas. En viktig verksamhet är att man fungerar som resurs i forskningsprojekt, workshops eller tematiska konferenser. Man kan t ex beställa ett litet materialbibliotek från dem.

ENSAD La Matériauteque, Isabelle Rouadjia

Elodie Ternaux på Materio

Intrycket av dessa kommersiellt drivna samlingar är mycket gott. MateriOs fysiska samling är den bästa, mest varierade och inspirerande vi upplevt. Innovathèques databas imponerar med sin struktur, grafiska form och tydlighet.

Dessa två institutioner är våra bästa förebilder för den fortsatta uppbygganden av materialbiblioteket på Konstfack. För att studenter och lärare på Konstfack ska kunna utvärdera MateriOs databas och naturligtvis för att vi ska lära oss av så mycket som möjligt från dem, abonnerar Konstfack på MateriO's bas under 2005.

Mässor

Materialica (www.materialica.de) i München är en årligt återkommande mäsas för innovativa material. Mässan, som arrangeras för andra året, har även en konferens och en tävling knuten till sig. Årets konferens hade en något specialiserad profil, om man inte är intresserad av molekylära strukturer och partikelacceleratorer. Spännande var att flera forskningsinstitut och högskolor ställde ut sin forskning på mässan. Möjligheten att skapa kontakter är stor och här gavs inblick i hur man kan forma och skapa den här typen av mötesplatser, vilket vi tar till oss.

Elmia subcontractor 04 (www.elmia.se/subcontractor) i Jönköping är en årligt återkommande underleverantörmässa. Detta är en mycket bra mäsas till innehåll och format. Här finner man de företag som verkar i Sverige och Skandinavien. Vi mötte ett mycket positivt gensvar från leverantörerna.

Euromold 04 (www.euromold.com) i Frankfurt visade sig inte vara så uttömmande som utlovats. Här hade CAD människorna tagit över. Dock fanns här några av forskningsinstitut från München. Flera intressanta föreläsningar inom ämnet material gavs dock. MaterialConnexion ställde ut och annonserade den nyöppnade filialen i Kölnmässan.

Utställning

Deutsches Museum (www.deutsches-museum.de) i München är ett av Europas största tekniska museer. Där studerades en del som anknyter till Tom Tit och Teknorama i Sverige, das Kinderreich. Här har man gjort en lyckad kombination mellan Tom Tit och tekniska museets Teknorama, det kompakta format till trots.

Materialica 04

Kinderreich på Deutsches Museum i München

Kontakter | Tidiga studiebesök

Här presenteras några av de studiebesök som genomfördes under projektets första del som vi särskilt vill framhålla. De är inspiratörer som vi tagit mest idéer ifrån och som vi fortfarande sätter stort värde på.

IDEO (www.ideo.com) i London. *IDEO* är en produktutvecklingsbyrå/designkontor med 8 kontor i tre världsdelar.

Ideo har insett värdet av att skapa goda och välutvecklade projektgrupper. Ett verktyg i denna process är skapandet av *the Tech box*. The Tech box är helt enkelt en stor byrå fylld av materialprover, identiska på samtliga kontor. Den fungerar som inspirationsverktyg i designprocessen hos detta världsberömda företag. Materialproverna understöder kommunikationen och kreativiteten inom olika projekt. IDEO värdesätter också det lekfulla i utvecklingsprocessen.

Ett projekt med direkt anknytning till materialområdet är *the Material Curtain*. Uppdraget kom från Englands materialråd, sedan man upptäckt det bristfälliga i att kommunicera kring material enbart i tekniska termer, utan ett samlat åskådningsmaterial. Sen man stimulerat kommunikationen mellan olika branscher med hjälp av materialdraperiet bröt man upp gamla invanda mönster knutna till respektive materialområde.

Noteras kan att man nyligen kasserade alla tryckta produktkataloger på IDEO. Man menar att nu finns all den information man har behov av på internet.

På IDEOs intranät finns en katalog över material. Det är en enkel, tydlig och praktisk information som ges, förutom den rena beskrivning av materialet. Kostnad, leverantör, storlek på provet, instruktion om hur man demonstrerar provet på bästa sätt, om materialet/provet använts i projekt, möjlighet att själv kommentera och länk till tillverkaren är användbara och kreativa inslag. Och vad sägs om rubriken *Why is it cool?*

IDEO Tech Box och Material Curtain

MaterialConnexion (www.materialconnexion.com) i Milano är ett privat, kommersiellt initiativ och är ett resurscentrum med samlingar av nya material. MC har permanenta utställningslokaler i New York och Milano. Deras bibliotek innehåller över 1400 nya och innovativa material, indelade i åtta kategorier: Polymerer, glas, keramik, kolbaserade material, cementbaserade material, metaller, naturmaterial och material gjorda av naturmaterial. Man har resurser i New York, Milano och Köln.

MaterialConnexion menar sig ligga i framkanten med nya material och dess användning. Samlingarna finns digitalt presenterade via Internet. Att vara medlem för en enskild person kostar 200 USD för ett år. Företaget är kommersiellt och är en mötesplats för att skapa kontakter mellan materialproducenter och produktproducenter.

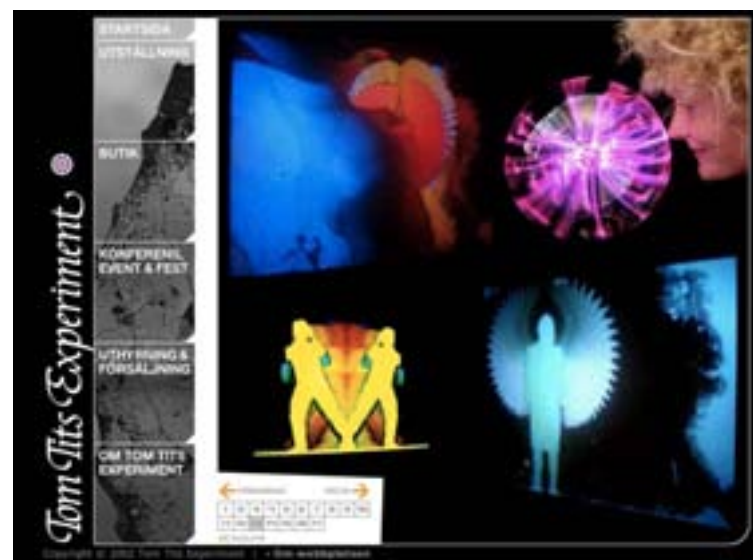
MaterialConnexion har förstått behovet av att klämma och känna på material! Man har funnit ett bra sätt att exponera materialen på.

Tom Tits Experiment (www.tomtit.se) i Södertälje Tom Tit's experiment är ett vetenskapscenter, eller mer vardagligt sagt, ett science center, som ligger i Södertälje. Det startades 1987 och är Sveriges största och mest utvecklade science center. Syftet med ett science center är att väcka intresse för och öka kunskapen om naturvetenskap och teknik. Utställningarna är uppbyggda på så sätt att besökaren skall interagera och på ett lustfyllt sätt lära sig och förstå. Det ligger med andra ord inget motsatsförhållande mellan att ha roligt och att lära sig, tvärtom!

Den här typen av aktivitetsbejakande utställningar har sina rötter det franska 1800-talets senare del, då olika experiment publicerades för att användas vid olika sociala tillställningar och salonger. Partytrick med andra ord. Vi har tittat på Tom Tit för att skapa oss en uppfattning om vilka faktorer som spelar med när man som betraktare interagerar med utställningen, experimenten och objekten. Givetvis har man förstått att det med stor fördel går att kombinera konferenser och event i denna lustfyllda och kreativtbejakande miljö. Museishopen är nog vinnare i sin klass.

MaterialConnexion

Kontakter | Internationell konferens

För att fördjupa de kontakter vi skapat och skapa nya kontakter och "sätta Konstfacks på kartan" hoppas vi kunna arrangera en internationell konferens under designåret 2005. Arbetet med detta kommer att göras under våren 2005 om finansiering kan ordnas.

Arbetshypotesen är att samla förgrundsgestalter inom materialbibliotek och de som arbetar med samlingar vid högskoleutbildningar i England, Frankrike, Italien och Finland, samt kommersiella samlingar i Frankrike. Potentiella deltagare är alla som arbetar med materialsamlingar och de som är intresserade av att bygga upp eller använda sådana, t ex alla de som visat intresse för vårt projekt. Studenter, lärare, formgivare, arkitekter och produktutvecklare vid producerande företag.

Kontakter | Externa ansökningar

För att finansiera projektet i framtiden har ansökningar har lämnats in till Vinnova (Verket för innovationssystem) och Bibsam (Kungliga bibliotekets avdelning för nationell samordning och utveckling) under projektperioden.

Ingen av ansökningarna blev beviljade. Vi fortsätter att söka finansiering under 2005.

Kontakter | Insamling av material

Under projektåret har en mängd kontakter skapats med leverantörer av materialprover till biblioteket. Vi har fått material både från Konstfacks olika institutioner och från kommersiella materialleverantörer. I samråd med vår referensgrupp har vi kommit fram till att materialbiblioteket främst ska innehålla prover med kreativ höjd, ha nyhetsvärde och vara innovativa.

Luigi Colani premiär visar en modell på sitt nya superstora passagerarflygplan av komposit på Euromold i Frankfurt 2004.

Det har hittills inte varit något problem att få in material. Externa leverantörer ser fördelarna i kontaktytan som skapas med en högskola av Konstfacks art. De kan till och med se det som en möjlighet att kunna hänvisa utomstående till Konstfacks materialbibliotek, vilket i sin tur ger möjligheter att etablera externa kontakter för skolan i andra sammanhang. En del företag med väldigt nya material är nystartade och har därför en begränsad budget vilket medför att de ofta vill ha betalt för iordningställande och frakt av prover. Några levererar personligen - vilket vi uppskattar eftersom vi då får möjlighet att visa Konstfack och materialbiblioteket i sin miljö, vilket skapar en fördjupad förståelse och kontakt.

Några av de externa kontakter som levererat material:

VCT Elastoteknik AB	Plast & Kemiföretagen
ABCalignum technologies	Plastex
AHC Oberflächentec	PlastInject AB
Bending group	PolyZink AB
Boa (UK) Ltd	Produktma AB
Cellbond Composites Ltd	Reholz
Cymat Corp.	SensiTile LLC
Domsjö Fabriker AB	Siltex Flecht- und Isoliertechnologie
DuPont	Holz Müller GmbH & Co KG
Emballageteknik	Specialplast
Emmaboda glas Precision Ceramics	Swebox AB
Eslövs korkfabrik	Technische Uni Bergakademie Freiberg
Exel	Tärnsjö Garveri AB
Fagerdala	Werzalit
Freudenberg-Vliesstoffe KG	Vink Plast AB
GE Plastics	Ytab
Gehr	Jan O Mattsson

Gum Sung Corp

Igus ab

International Products & Services, RTL

Isovolta group

ITW Nexus

Otto Bock

PE Design and Engineering

Philips

MetaWell AB

Interna leverantörer

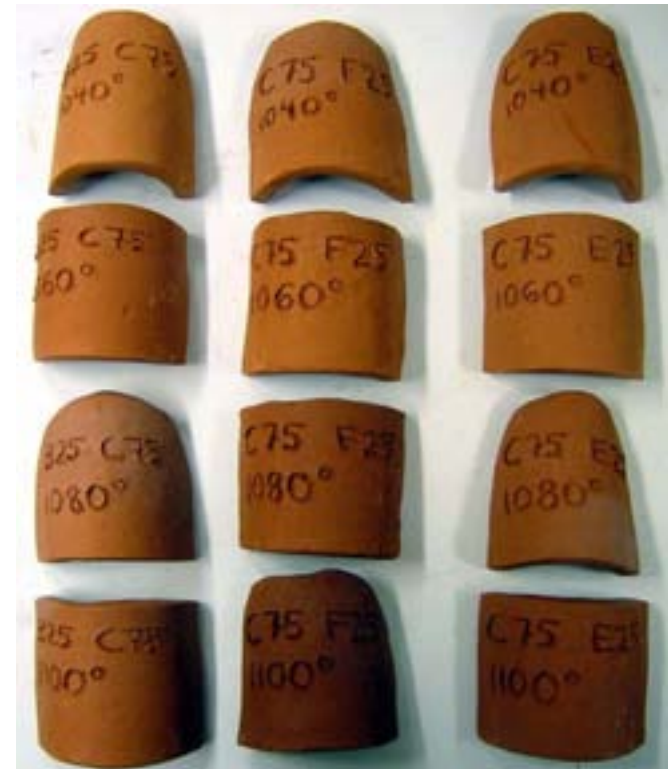
Textil: Barbara Berther

Glas& Keramik: Simon Whitfield

Ädellab/Metall: Helena Söderberg

Industridesign: Bosse Lindström

Studenter och lärare vid institutionerna

Referensbitar av keramik gjorda av Malin Grumstedt, student på Keramik & Glas

Databas

Bibliotekskataloger och databaser – bakgrund

Bibliotek samlar in, ordnar och tillgängliggör information av olika slag, men traditionellt har det i första hand rört sig om tryckt material med en ganska likartad form. På senare år har betoningen på tryckt material på många håll minskat, i takt med att den vetenskapliga publiceringen alltmer övergår i elektronisk form och biblioteken i högre grad samlar på sig audiovisuellt material i form av CD- eller DVD-skivor, videokassetter och elektroniska filer. Fortfarande rör det sig dock om former av information som kan beskrivas på liknande sätt som böcker och annat traditionellt biblioteksmaterial.

Biblioteken beskriver sina samlingar i kataloger. Dessa kan se olika ut, men det vanligaste idag är datoriserade bibliotekssystem i någon form. En katalogpost i en sådan databas innehåller referenser till och beskrivningar av verk i bibliotekets samlingar. Man brukar tala om metadata, alltså "data om data". Med det menar man att det är böckerna som innehåller den efterfrågade informationen, bibliotekskatalogen innehåller för det mesta enbart data och hänvisningar som hjälper användaren att hitta fram till böckerna. I bibliotekskataloger finner man metadata av några olika slag:

- Uppgifter som enligt vissa regler hämtas direkt ur föremålets (vanligtvis bokens) verbala innehåll, såsom titel, upphovsman, utgivare, utgivningsår.
- Uppgifter som på ett formaliserat sätt beskriver det intellektuella innehållet i verket, vartill olika system av klassifikationskoder och ämnesord används.
- Sådana som beskriver föremålets (vanligtvis bokens) fysiska form. Bandtyp, omfång, uppgifter om illustrationer, bilagor och relevanta mått.

Utöver detta kan man i katalogen finna uppgifter om eventuella lånevillkor, placering i biblioteket m.m.

Databas | Nya material – nya utmaningar

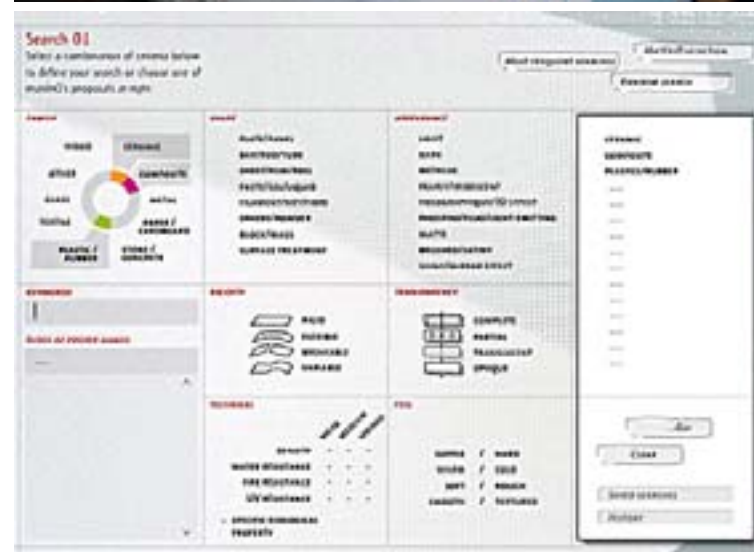
I ett materialbibliotek ställs vi inför problemet att beskriva objekt av en annan karaktär. De termer som biblioteken vanligtvis använder för att beskriva sina samlingar blir mindre lämpliga, eller beskriver irrelevanta aspekter av materialet. Några exempel: Ett material har ingen "titel" – det kan ha ett produktnamn, ett varumärke eller en någon annan form av beteckning, men det är heller inte nödvändigtvis så att det är den informationen som bör jämföras med det vi vanligen menar med "titel" i böckernas värld. Ibland kanske det heller inte är själva materialet som är det intressanta i det materialprov som biblioteket ställer ut - kanske är det i stället bearbetningsprocessen eller kombinationen med andra material i en specifik produkt som ska framhävas? Det som framförallt är intressant att beskriva när det handlar om materialprover är sådant som egenskaper, exempel på tillämpningar och uppgifter om leverantörer eller hänvisningar till andra informationskällor. Av dessa kategorier är det framförallt materialens egenskaper som måste hanteras på ett traditionellt biblioteksmässigt sätt för att underlätta en strukturerad sökning i databasen. Den närmaste motsvarigheten är bibliotekskatalogernas ämnesord. Se mer om detta nedan i avsnittet Ämnesord.

I den fysiska beskrivningen koncentrerar sig den traditionella katalogposten på utformningen hos identiska exemplar. Alla exemplar i en upplaga av en bok är i regel av samma omfång och med samma innehåll. Därför blir uppgifter om exemplaret generella för hela den upplaga som är föremål för beskrivningen. I ett materialbibliotek kommer måtten på vårt materialprov i många fall bara gälla just den provbiten, varför den typen av uppgift blir meningslös. Däremot kan man göra andra beskrivningar av materialets fysiska egenskaper: densitet, hårdhet, vridstyvhet, korrosionsbeständighet, ytegenskaper osv. Material är mångformiga och kräver ett flexibelt system för katalogisering och presentation. Nya material kan medföra revideringar i formatet både för presentation och katalogisering; den katalog vi använder måste därför kontinuerligt kunna anpassas efter nya behov.

Databas | Förebilder och kontakter

Då katalogisering av annat än böcker är ett tämligen oprövat område för biblioteket, har vi sökt oss till andra för att diskutera och leta efter förebildliga exempel. Ett exempel på liknande verksamhet är museernas kataloger över föremålssamlingar. Ännu intressantare blir det när ett museum och ett bibliotek inom samma organisation delar katalog. Ett sådant exempel är Postmuseum som liksom Konstfacks bibliotek använder sig av biblioteksdatasystemet Mikromarc. Ett studiebesök gjordes där, som gav en inblick i hur man kan anpassa katalogmallar, sök- och presentationsgränssnitt för andra typer av material än böcker. Det innebar också startskottet för våra kontakter med vår databasleverantör Bibliotekscentrum (som tillhandahåller Mikromarc). Dessa kontakter har i perioder varit täta, med bland annat ett besök av företagets VD Maivor Hallén där vi diskuterade hur ett eventuellt samarbete om anpassningar av katalogen skulle kunna se ut. Som förebild för sökgränssnitt och presentationsformat hade vi då sedan länge de två kommersiella franska resurserna MatériO och Innovatheque, men vi har också hittat förebilder utanför dessa områden, t ex har inspiration för interaktiv funktionalitet i presentationsformatet hämtats från olika webbutiker som Amazon.com. Vi har även tagit hjälp av Bibliotekscentrums tekniker för att ta reda på vilka anpassningar som kan göras direkt av oss, med de verktyg som redan finns i biblioteket. Referensgruppen för materialbiblioteket höll ett möte under hösten som särskilt ägnades katalogisering och klassificering. Där presenterade vi vårt förslag till nytt sökgränssnitt och våra idéer om nya funktioner i katalogen. Vi diskuterade också vilken nivå vi ska lägga oss när det gäller faktainnehållet i databasen. Det verkade vara de flestas åsikt att vi bör lägga oss på någon sorts mellannivå: det bör inte bli en ren referensdatabas, men för att spara in arbete måste en stor del av faktainnehållet återfinnas i länkade externa dokument.

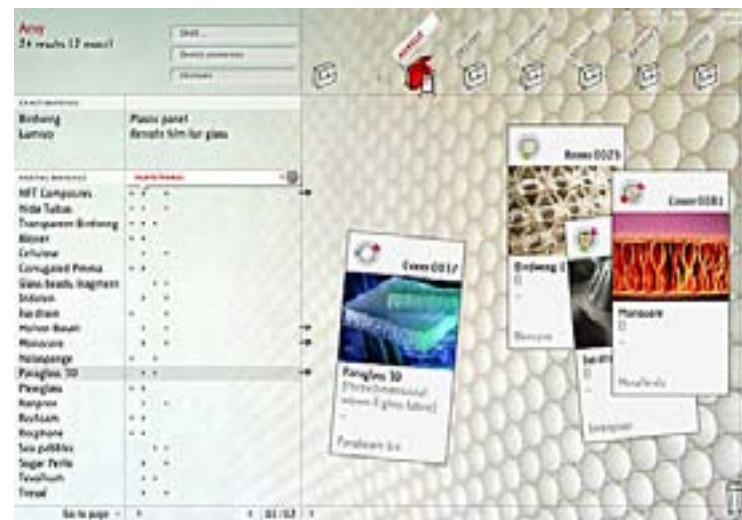

Databas | Anpassning av presentationsformatet i katalogen

Utgångspunkten har från början varit att vi ska använda oss av bibliotekets befintliga katalog för att beskriva materialsamlingen. Tanken är att man där upprättar en separat materialdatabas, som blir sökbar både tillsammans med övrigt material (böcker) och separat. Som redogjorts för ovan är det åtskilligt som skiljer en beskrivning av en bok från en beskrivning av ett materialprov. Problemen som detta medför är främst av teknisk natur. För det första ser vi ett behov av att kunna presentera materialet på ett nytt sätt i katalogen. Det behövs nya rubriker för de olika beskrivningsfälten i databasen. Begrepp som ämnesord, titel osv måste ersättas med mer specialiserade rubriker, t ex egenskaper, materialfamilj osv. För detta ändamål måste databasen stöpas om. Det är ett arbete som låter sig göras, men bara med hjälp av vår databasleverantör. Det är också ett arbete som de tar betalt för, vilket innebär att vi måste ha en färdig idé om hur vi vill att databasen ska se ut innan vi lämnar in beställningen till Bibliotekscentrum. Skissarbetet för ett nytt utseende och nya funktioner har skett i en intern databas i programmet Filemaker.

Utöver en anpassning av rubriker och databasfält kommer materialet att kräva en anpassad layout, bland annat med möjlighet att använda sig av bilder på olika sätt. Vi har undersökt möjligheterna av att göra dessa anpassningar i layouten i den befintliga basen, men vi har också underökt andra vägar: Filemaker är ett databasprogram som saknar många av de bibliotekspecifika funktioner som bibliotekets databassystem Mikromarc har, men det erbjuder en annan flexibilitet när det gäller utformning av anpassade katalogposter och presentationsformat. Filemaker kan även användas för att skriva ut faktaetiketter till materialproven m.m. Under arbetets gång dök tanken upp att vi kunde kombinera de två systemens fördelar genom att hitta ett sätt att bädda in katalogposter från experimentbasen i Filemaker i biblioteks-databasen. Detta skulle kunna ske på några olika vägar:

- Biblioteket införskaffar en sökmodul som heter Samsök till sin befintliga mikromarckatalog. Med en sådan modul kan man sedan söka i flera databaser samtidigt i ett och samma sökgränssnitt, t ex bibliotekets mikromarcbaserade bibliotekskatalog och en Filemaker-databas över materialbiblioteket. Nackdelen är att man då går miste om möjligheten att låna ut materialprover i samma system som böckerna.

- En annan variant är att man låter konvertera databasposterna från Filemaker-basen till html-dokument. Dessa kan sedan länkas från en enkel post i mikromarcdatabasen. Idealet skulle vara om länkade objekt kunde göras sökbara i fulltext i mikromarcs katalog. Det är inte möjligt för närvarande, men det står på Bibliotekscentrums lista över kommande funktioner, så det kan vara en modell för framtiden.
- Under tiden kan man nöja sig med att upprätta begränsade poster i mikromarcdatabasen, som utöver den nödvändiga länkningen till fulltextdokumentet från Filemaker-basen innehåller ämnesord och en grundläggande kataloginformation.

Databas | Interaktivitet

En funktion som funnits med i tankarna från början är möjligheten till interaktivitet i katalogen. I kontakter med bland annat referensgruppen och de studenter som genomgick sommarkursen kring materialbiblioteket sågs detta som en självklar och önskvärd del av katalogen. Tanken är att den enskilde användaren ska kunna bidra med innehåll till katalogposten. Detta kan ske på olika sätt, antingen genom ett skriptbaserat formulär som direktpublicerar användarens inskrivna kommentarer ungefär som i en gästbok. En annan variant är att bibliotekets katalogansvarige får användarkommentarerna per mail och placerar in dem på ett mer strukturerat sätt i katalogen.

Anpassning av sökgränssnittet

En stor del av arbetet har bestått i att skissa på en anpassning av sökgränssnittet i katalogen. Vi har där tittat på olika förebilder från liknande databaser, främst de franska kommersiella materialsamlingarna MatériO och Innovatèque. Tanken är att skapa ett gränssnitt som skapar användbara sökingångar till materialsamlingen, samtidigt som det direkt ger en tydlig överblick över innehållet. I arbetet med dessa anpassningar har vi stämt av med vår databasleverantör för att försäkra oss om att detta går att genomföra med de funktioner som redan finns i systemet. Det ska inte vara något problem, och i den uppgradering av systemet som väntas i slutet av 2004 (i bibliotekets avtal med Bibliotekscentrum ingår en gratis uppgradering om året), kommer en anpassning av katalogens webbgränssnitt som i mycket liknar våra idéer, och som förhoppningsvis medför en enklare administration av ett anpassade sökgränssnitt.

Konstfack
University College of
Arts, Crafts and Design

Sök

Markera de rubriker du är intresserad av och tryck sedan på sök.

Material familj	Form	Användning
☐ Trä & träfiber ☐ Andra naturmaterial ☐ Plaster & gummi ☐ Kompositier ☐ Glas ☐ Metaller ☐ Keramiska material ☐ Papper & kartong ☐ Sten & betong ☐ Läder ☐ Fuskmaterial ☐ Kombinationer	☐ Textil ☐ Skivmaterial & plåtar ☐ Tuber, stavar & profiler ☐ Skum ☐ Nät & galler ☐ Folier & filmer ☐ Slangar & sladdar ☐ Granulat & fiber ☐ Vätskor, geler & pastor ☐ Blockmaterial & ämnen	☐ Transport ☐ Informationsteknik ☐ Bygg & konstruktion ☐ Sport & fritid ☐ Medicinsk teknik ☐ Möbler & inredning ☐ Mode ☐ Förpackning & emballage ☐ Övriga områden
Utseende	Tekniska egenskaper	Miljö
☐ Transparent ☐ Opakt ☐ Perforerat ☐ Translucent ☐ Blankt, glansigt ☐ Malt ☐ Mörkt ☐ Ljust ☐ Metalliskt, spegeleffekt ☐ Självlysande ☐ Fotokromatiskt ☐ Termokromatiskt ☐ Electroluminescent	☐ Elastiskt ☐ Styvt, stelt ☐ Sprött ☐ Formbart ☐ Tungt ☐ Lätt ☐ Ledande (temperatur) ☐ Isolerande (temperatur) ☐ Ledande (elektricitet) ☐ Isolerande (elektricitet) ☐ Brandsäkert ☐ Ljuddämpande	☐ Atervinningsbart ☐ Förnyelsebart ☐ 100% Naturmaterial <hr/> <p style="text-align: center; margin: 0;">ytor / taktilitet</p> ☐ Hårt ☐ Mjukt ☐ Slätt, glatt ☐ Kallt ☐ Varmt ☐ Strävt

Sök

Markera de rubriker du är intresserad av och tryck sedan på sök.

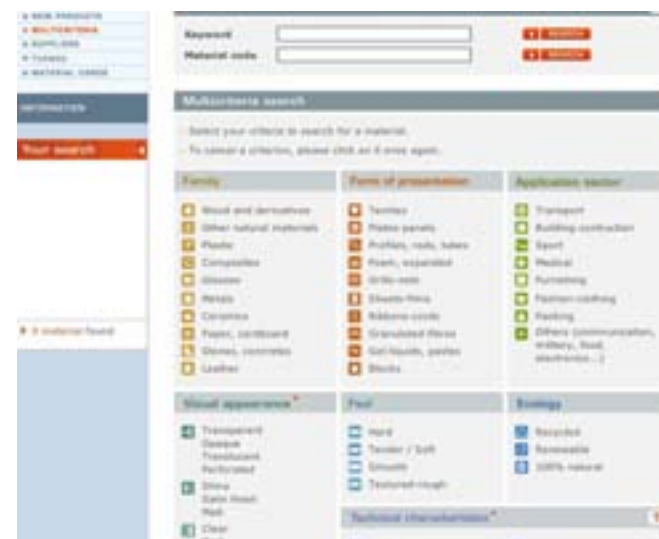
Länkar

I teorin kan en katalogpost innehålla i princip hur mycket information som helst, men i praktiken måste vi göra en avgränsning någonstans. Mycket information om de enskilda materialen finns på tillverkarnas eller leverantörernas hemsidor. Genom länkning till externa resurser kan man göra stora mängder information tillgängligt via katalogen, utan större arbetsinsats från katalogisatören. I förlängningen kan, som nämnts ovan, denna externa information även komma att göras sökbar i fulltext genom katalogen.

Ämnesord

I anslutning till arbetet med sömgränssnittet diskuterades också hur materialet ska beskrivas med hjälp av ämnesord eller motsvarande begrepp, eftersom tanken är att dessa ska vara synliga redan i sökformuläret. Vi började arbetet med att upprätta listor över olika typer av egenskaper hos materialen som skulle vara önskvärda som sökingångar. Dessa egenskaper motsvaras närmast av det som vi i bibliotekssammanhang kallar för ämnesord, även om det rör sig om en separat kategori. För enkelhetens skull kallar vi här ändå denna grupp av termer för ämnesord.

Ämnesord används för att i klartext beskriva innehållet i ett verk. För att skapa en enhetlig beskrivning av bibliotekets verk använder man sig av ämnesordlistor, alltså listor över "godkända" ord som kan användas i detta strikt formaliserade sammanhang. Vid konstruktion av ämnesordlistor bör man följa IFLA:s (International Federation of Library Associations) principer för ämnesordsindexering. De viktigaste punkterna kan sammanfattas som "Ett ämnesord per ämne, ett ämne per ämnesord". Med det menas att ett ämnesord ska inte kunna användas för att beteckna två vitt skilda företeelser. Ett exempel är ordet installationer som bland annat kan användas i meningen VVS-installationer eller i meningen konstinstallationer. Omvänt ska ett enskilt ämne enbart representeras av ett ämnesord och inte av dess synonymer. När man väl har skapat sin ämnesordlista är det inte meningen att den ska vara statisk, utan nya ord kan naturligtvis tillföras efter behov, men bara efter att man har undersökt om det inte redan finns ett tillämpligt ord i listan. Genom hänvisningar i systemet kan man sedan göra alla synonymer och varianter av ord sökbara via katalogen.

Exempel från Innovateques katalog

Tanken är att ämnesorden i databasen ska kunna användas generellt på alla typer av material. Det innebär en mängd gränsdragningar och bedömningssituationer som i viss mån hamnar i konflikt med ovan nämnda princip om "ett ämne per ämnesord". Ett exempel är begrepp som hårt och mjukt. Det kommer naturligtvis att innebära olika saker beroende på om det rör sig om en metall, en plast eller ett textilt material. Samtidigt måste man vara medveten om att det här rör sig om en kategori ämnesord som skiljer sig avsevärt från dem som används för att beskriva böcker.

Man kan annars tänka sig olika sätt att komma till rätta med problemet. Ett sådant är att precisera t ex tekniska egenskaper i andra delar av katalogposten. Om man säger att ett material är tungt – exakt hur tungt är det? Däremot är det inte säkert att dessa hårddata kommer att kunna göras sökbara på ett strukturerat sätt, även om det vore ändamålsenligt. Det handlar förmodligen delvis om vår ambitionsnivå. Det finns kommersiella resurser med liknande funktioner, där man kan specificera önskemål om egenskaper på ett väldigt precist sätt. Kanske räcker det med att hänvisa till dessa i stället för att uppfinna hjulet på nytt? I grund och botten handlar det om vilken typ av databas vi vill att materialbiblioteket ska ha. Förmodligen är det önskvärt med ett mellanting mellan en traditionell referensdatabas och en primär informationsresurs, där man i viss utsträckning kan använda databasen som källa till kunskap om de enskilda materialen.

I arbetet med upplägg för ämnesordsklassificeringen av material har vi kommit fram till ett förslag som omfattar följande huvudgrupper:

- Materialfamilj (trä, plaster, kompositer, glas m.m.)
- Form (blockmaterial, skivmaterial, vätskor, skum, folier m.m.)
- Användningsområden (transport, Bygg & konstruktion, idrott, medicinsk teknik m.m.)
- Visuella aspekter/utseende (transparent, opakt, blankt, matt, metalliskt/speglande m.m.)
- Känsel/ytor/taktilitet (mjukt, slätt, strävt m.m.)
- Miljö (återvinningsbart, förnyelsebart, naturmaterial)
- Tekniska egenskaper (elastiskt, styvt, sprött, tungt, isolerande, brandsäkert m.m.)

Prototyper med Konstfacks nya webbgrafik

Databas | Katalogiseringsrutinen

På ett tidigt stadium av projektet diskuterades hur det praktiska katalogiseringsarbetet ska se ut. Ska bibliotekets personal sköta all katalogisering, eller kan man överlåta en del av arbetet åt specialister ute på skolans institutioner? För det arbetet skulle man kunna låta utveckla en förenklad webb-baserad katalogiseringsmodul. Till en början kommer arbetet med katalogisering under alla omständigheter främst att ske i biblioteket - på sikt får man ta ställning till huruvida det är önskvärt det är att utlokalisera katalogiseringen. Eftersom vi börjar "från noll", med en helt tom databas, måste arbetet med att snabbt lägga in ett stort antal poster i basen få hög prioritet från början. Rutinen för att lägga in nya uppgifter utvecklas kontinuerligt i takt med att nya material tillkommer som kräver särskild behandling.

Resultat

Resultat | Lokalisering

En början till ett materialbibliotek är placerat i Konstfacks bibliotek. Biblioteket har i och med flytten till Ericssons gamla telefonfabrik på Telefonplan sommaren 2004 fått en mycket central placering i skolan, med stora fönsterväggar och generöst ljus i lokalen. Materialbiblioteket består till en början av en stor exponeringsvägg kompletterad med vagnar. Efterhand som samlingen byggs på, planeras den också att utvidgas med en mer kompakt och ordnad samling, och ännu senare kanske med en tredje del, placerad i magasin. Det blir alltså ett tredelat samlings sätt: en första, tydligt exponerad del, en "teaser", som ska informera om samlingen, skapa intresse och en önskan att gå vidare. Den andra delen informeras man om i databasen/katalogen, och den är tillgänglig för besökare i ett av studierummensom ligger i anslutning till biblioteket. Den tredje delen är mer kompakt placerad i bibliotekets magasin, men fortfarande tillgänglig för besökaren.

Resultat | Exponering

På Konstfacks bibliotek har en början till ett materialbibliotek byggts upp, som en sorts prototyp. I nuvarande skick (december 2004) utgör samlingen både en del av redovisningen av KU-projektet i form av utställning och utgångspunkten för en utvecklingsbar materialsamling, väl integrerad i biblioteket. Vi har kommit fram till att ett av de mest fördelaktiga sätten att organisera materialbiblioteket på, förutom våra egna idéer, hämtar tankar och förebilder från flera olika håll: ett slags "Best of". Vi har skapat en modell där materialet är överskådligt och lätt att hantera både för den som söker i det och den som ska administrera det. Det är överskådligt och har struktur men bjuder ändå på överraskningar. Materialen kan exponeras i olika pedagogiska nivåer beroende på vad som ska förmedlas, från kedjor till pannåer med tillhörande förklarande text och bild. Ibland måste materialen aktiveras genom elektricitet och då måste drivenheter också kunna monteras. Institutionerna ska ha en liten "teaser," smakbit, som informerar om vilka material och metoder man kan arbeta med på skolan. En del material och metodexempel fungerar bäst i anslutning till sin institution och kan då monteras på en större exponeringspannå. Detta blir en slags orientering för studenter som söker sig genom skolan för att hitta möjligheter för gestaltning. Vi kommer att skapa en manual för hur dessa frågor ska hanteras.

Projektgruppen med samtalspartner: fv. Oliver Schmidt, Lisa Martling Palmgren, Magnus Areskoug och Per Nordgren.

Anna Bonnerviers klänning av Tyvek™ ställdes ut under KU-veckan i december 2004.

Ett exempel: Bea går på GDI. Hon går till Glas & Keramik för att ställa frågor om sitt nya mineralvattenskoncept. Hon ser vid ingången en tavla med olika metoder att bearbeta glas på. Då får hon en baskunskap och ett verktyg i sin dialog med institutionen och specialkunskapen där.

Resultat | Policy för märkning och montering

Vi närmar oss saker och ting på olika sätt. Därför är informationen i direkt anslutning till materialet viktigt. Beroende på materialets utformning och sammanhang finns det flera val i fråga om hur materialet kan märkas, monteras och hängas upp. Mängden information, i form av text och illustration, har här ett direkt förhållande till vilket formatval man gör. Det finns flera olika val i fråga om montering.

Här är en förteckning över olika montage.

1. Krans: Slinga av vajer med vajerlås och en bricka med måtten 10 x 4 cm och med plats för streckkod på ena sidan och en etikett på den andra. På etiketten finns rubrik, en mindre mängd beskrivande text, webbadresser och två småbilder. Bilderna ska hjälpa till att illustrera materialens användningsområden. Beroende på vilket material som binds ihop har vajern olika längd. Vajerlåset är permanent och gör att innehållet är komplett.
2. Mjuk pannå: Många textila material lämpar sig att sys fast på en mjuk bit vit PP folie. Materialet appliceras med men bit dubbelhäftande tejp som stöd innan man syr, för att det inte ska röra på sig.
3. Hård pannå 20x20: En del material eller tillämpningar behöver en mer pedagogisk presentation och då lämpar det sig bäst att montera på en hård pannå
4. Hård pannå 20x40: Ibland behövs en större variant.
5. Självbärande: Ibland är materialets form sådant att man inte behöver montera det på en pannå eller en vajerkrans

En del material har mer besvärlig form än andra. Grundtipset är att prova sig fram vilken exponeringsmodell som kan passa bäst !

Krans med Kompositer

Mjuk pannå med exempel på vad man kan göra av cellulosa.

20x20 Hård pannå med textilt tangentbord.

Material som bär informationen själv.

20x40 hård pannå med EL ljus.

Ryggsäck med monterade snör- och bandlås.

Resultat | Policy för urval

Det är viktigt att materialsamlingen har en viss höjd vad gäller innovations-, kreativitets- och idévärde. Innehållet skall alltid kunna motiveras varför det finns i samlingen. (Se IDEO's "why is it cool?"). Detta utesluter inte att man har ett grundutbud av efterfrågade referenser såsom olika skiv- och formsprutningsplaster. Nyttan måste också kunna tillgodoses. För att se om innehållet platsar kommer det att diskuteras i materialreferensgruppen. Samlingen kommer till en punkt där den inte kan växa längre, då måste man gallra. Spår av utgallrade material kommer då att ligga kvar i databasen.

Resultat | Pedagogik

Materialbiblioteket skall användas som en pedagogisk resurs både inom och utom skolan och erbjuda möten mellan skola och yrkesliv. Vi har under höstterminen haft möjligheten att prova en del av de tankar vi formulerat genom att vi deltar som en resurs under institutionen för industridesigns Teknikblock. Företag och designkontor har under året uttalat intresse för kurser och workshops kring vilket vi för dialog om. Den pedagogiska grundtanken är att fostra en tänkande människa. Användaren får själv lära sig att ta kontakt med materialleverantören, materialbiblioteket erbjuder hjälpen via grundläggande information. På samma sätt är det tänkt med intern materialkunskap. Materialexempel som har sin källa från de enskilda institutionerna hänvisar till där kunskapen är störst, på institutionen. Redan idag är det glädjande att se hur resursen kommer till användning.

Rosa transparent svinläder.

Käna och klämma. Tyg som "äter" kyla.

Resultat | Databas

Materialbibliotekets katalog ska integreras med bibliotekets befintliga katalog. Exakt hur det ska se ut när rutinen är helt utbyggd är fortfarande en öppen fråga. Under alla omständigheter måste databasen anpassas både i registrerings- och presentationsformatet för att vi ska kunna beskriva materialsamlingarna på ett bra sätt. För att öka tillgängligheten är tanken att sökgränssnittet direkt på startsidan ska erbjuda en överblick över vilka typer av material som samlingarna innehåller. Vår databasleverantör har redan lämnat en uppskattning av priset på en anpassning av databasen. En del av informationen kommer att bestå av länkade dokument, antingen egenproducerade i en Filemakerdatabas, eller externa resurser som finns tillgängliga på Internet. För att göra databasen till en levande informationsresurs och ett användbart verktyg i undervisningen vill vi ha interaktiva inslag i katalogen, så att användarna själva kan lägga till information, erfarenheter och kommentarer till posterna över de enskilda materialen.

Resultat | Organisation

Så här ser vi den interna organisationen av det fortlöpande arbetet med materialbiblioteket: En person är ansvarig för insamling av material, pedagogisk utveckling och nätverkskontakter. En bibliotekarie är huvudansvarig för katalogiseringen. Katalogiseringen sker i samarbete mellan institutioner/materialrådet och biblioteket.

Bilagor

1 Målbeskrivning för projektet

2 Kommentarer under projektets gång

Kommentarer

1/ Kommentarer till vår projektpresentation/utställning till projektets första del 2003 (Återfinns i en gästbok från utställningen.)

”Jag vill uttrycka min förtjusning över initiativet. Jag försöker hålla med provbitar inne i allmänna verkstan med ojämnt resultat.

Något jag absolut inte förmår är utlåning, kopiering och katalogisering. Därför känna det så enormt rätt att biblioteket tar hand om den biten och möjliggör för studenterna att få tillgång till denna information. /.../ Alltså, mitt absoluta stöd för att denna idé skal förverkligas”. Helena Söderberg. Prefekt på institutionen för Metallformgivning. Adjunkt i metallteknik.

”Cool books, cool materials – can I borrow some of them?”

“Jättebra idé – stort behov finns på skolan”

”Superbra! Genomför!”

”Strålande KU-projekt. Hoppas verkligen att ni får de resurser som krävs”/ Thomas Nordström.

”Otroligt snyggt och genomtänkt! Ni är verkligen helt rätt personer att förverkliga det här! Go, Go Go!” /Clas

“Utmärkt innehåll och presentation! Lycka till med nästa steg!” Denise Hagströmer

”Det var på tiden!!! Ett sätt att överbrygga gränserna mellan de olika institutionerna. Det kommer att bidra till intrassanater projekt”/ Maria IA

”Suveränt! Vi på Konstfack borde verkligen ta vara på den här idén och skapa ett lättillgängligt system för alla på skolan. Vi borde vara ledande i Sverige på det här området! Det kommer också att gynna kreativprocessen om det går fortare att leta sig fram bland spännande material, upptäcka olika branchers materialområden och bli inspirerad att korsbefrukta. Jag tycker att vi spikar det! /Daniel ID2

”Strålande! Pusha på ”regeringen”, så får vi hjälpas åt att samla in...” Anna

”Väldigt bra idé. Något jag har saknat länge- något fler skolor skulle behöva.../ Louise-Beckman-elev

2/Under året har det kommit många kommentarer och förfrågningar. Här har vi sammanställt några.

"Var har ni korkproverna? Jag måste ha tag i korkprover. Alla prover ni har, genast!" /Med vild blick. Student från IA, inrusandes på biblioteket.

"Hur långt har ni kommit med materialbiblioteket? jag har två företagare från Småland som kommer upp till Stockholm och dom behöver tillgång till ett materialbibliotek." /Claes Frössén, SVID

"Hej! Jag håller på och utvecklar en penna och behöver veta lite om vilka material jag ska använda. Kan jag komma och kolla?" /Gustav Widström, pennutvecklare som fått tipset av FORM.

"Goddag, Jag är intresserad att få information om utvecklingen av Konstfacks materialbibliotek." /MVH/Christian Halleröd, designer.

"Var hittar jag akrylprover? Vem tillverkar akryl?" /Stud på IA.

"Jag ska göra en inredningsdetalj i form av ett Möbiusband. Jag letar efter något gummiskumliknande material som jag kan bygga en prototyp av." /Student på IA.

"Vet du om det finns något träplastmaterial? Jag ska göra en fågelholk." /Student på ID.

"Jag har en företagargranne som har överbliven guldspegelakryl. Är det något ni är intresserade av?" /Materialkontakt.

"Det här måste vi verkligen diskutera mer." /Jan-Gunnar Persson och Carl Michael Johannesson, KTH.

Litteraturlista

Litteraturlistan gör inga anspråk på att vara fullständig eller heltäckande. En del titlar finns i vår tidigare litteraturlista i "Materialbibliotek på Konstfack – en förstudie."

Allmänt:

Ashby, Mike & Johnson, Kara, Materials and design. The art and science of material selection in product design. Butterworth-Heinemann, 2002.

Beylerian, George, Mondo materialis: materials and ideas for the future. The Overlook press, 2001.

Juracek, Judy A., Surfaces. Visual research for artists, architects and designers. Thames and Hudson, 1996.

Material och materialitet. Arkitekturmuseet, 2004

Onna, Edwin van, Material world: innovative structures and finishes for interiors. Birkäuser, 2003.

Stattmann, Nicola, Ultra light – super strong: neue werkstoffe für gestalter. 2003

Materialmonografier:

Bloor, Janet, Rubber! Fun, fashion, fetish. Thames and Hudson, 2004

Campagna, Marco, Stone sampler. Studio Marmo. WW Norton & Company, 2003

Edshammar, Lars-Erik, Plasthandboken – en materialguide för industrin. Industrilitteratur, 2002.

Handbook of technical textiles. Red. Av AR Horrocks och SC Anand. Woodhead Publ. Ltd, 2000.

Hertzell, Tage, Betongens yta. En handbok för arkitekter och andra. Formas, 4 uppl. 2002

Lefteri, Chris, Ceramics: material for inspirational design. Mies: Rotovision, 2003.

Lefteri, Chris, Glass: material for inspirational design. Mies: Rotovision, 2002

Lefteri, Chris, Metals: material for inspirational design. Mies: Rotovision, 2004.

Lefteri, Chris, Plastic: material for inspirational design. Mies: Rotovision, 2001.

Lefteri, Chris, Wood: material for inspirational design. Mies: Rotovision, 2003.

Lindblad, Thomas, Bruksföremål av plast: materialen, formgivarna, fabrikererna. Signum, 2004.

Murfitt, Stephen, The Glaze Book. A visual catalogue of decorative ceramic glazes. Thames and Hudson, 2002.

Producera i plast. Hans-Erik Strömvall, red. Industrilitteratur, 2002

Reis, Börje, Textila varutermer. Proteko läromedel, 2000.

Tillämpningar:

Kelley, Thomas, The art of innovation. Harper Collins. 2001.

Ngo, Dung, Bent ply: the art of plywood furniture. Princeton Architectural Press, 2003.

Nichols, Sarah, Aluminium by design. Carnegie museum of art, 2000.

O'Mahony, Marie & Braddock, Sarah E., Sportstech: revolutionary fabrics, fashion and design. Thames and Hudson, 2002.

Plastics. Kulturhuset I Stockholm, 14 maj - 26 september 1993.

Wilson, Olle, Glasbetong: murar av ljus. Byggförlaget, 2004.

Projektrapporter:

Berther, Barbara, New fibers. Nya fibrer och processer i textil design och konst. KU-projekt, Konstfack, 2002

Martling Palmgren, Lisa & Schmidt, Oliver, Materialbibliotek på Konstfack – en förstudie. KU-projekt, Konstfack, 2003

Schmidt, Oliver & Matiz, Margarita, Material research and processes, 2002.